

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği: Sosyo-psikolojik Unsurlar ve Sistemi Meşrulaştırma Kuramı Ekseninde Bir Analiz

DOI: 10.26466/opus.466438

*

Ezgi Kaşdarma*

* Araş. Gör. Uzm., Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi/ Bursa/ Türkiye

E-Posta: ezgikasdarma@uludag.edu.tr

ORCID: [0000-0002-1124-4380](https://orcid.org/0000-0002-1124-4380)

Öz

Bu makalenin temel amacı, kadınların dezavantajlı statüye sahip oluşlarının nedenlerini anlamak ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine yönelik çözümler üretebilmektir. Özel olarak, kadına yönelik şiddet gibi yıkıcı davranışların temelindeki nedenlerin psikolojik açıdan irdelenmesi hedeflenmiştir. Öncelikle, dünya genelinde kadının dezavantajlı statüsünü ortaya koyan bulgular aktarılmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler tarafından neden ve nasıl içselleştirildiği görgül çalışmalar kapsamında incelenerek, bu süreçlerin kadının dezavantajlı statüsüne hizmet eden temel nedenler olabileceği tartışılmıştır. Ardından, Türkiye’de kadının konumuna ve maruz kaldığı yıkıcı sosyal olaylara değinilmiştir. Türkiye’deki kadınların dezavantajlı statülerini içselleştirdiklerini işaret eden bulgulara yer verilmiştir. Sonrasında, kadınların dezavantajlı statüsünün toplum genelinde sürme nedenleri Sistemi Meşrulaştırma Kuramı çerçevesinde tartışılmıştır. Son olarak, cinsiyet sisteminin meşrulaştırılmasında medyanın aktif rolü tartışılarak, Türkiye’de kadın ve erkek temsillerinin medyadaki sunumuna ilişkin bulgular aktarılmıştır. Toplumsal cinsiyetten kaynaklı sosyal sorunların giderilmesine yönelik öneriler, aktarılan bilgiler ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, Ayrımcılık, Şiddet, Sistemi meşrulaştırma, Medya

Gender Inequality: An Analysis on the Axis of Socio-psychological Elements and System Justification Theory

*

Abstract

The main objective of this article is to understand the causes of women's disadvantaged status and to be able to produce solutions to address gender inequality. Specifically, it was aimed to examine the reasons underlying destructive behaviors such as violence against women from a psychological point of view. First, findings about the disadvantaged status of women were reviewed. It was discussed how and why gender roles are internalized by individuals within the scope of the empirical studies and it was argued that these processes may be the primary reasons for the disadvantaged status of women. Then, the position of women in Turkey and the devastating social events they are exposed were examined. Findings indicate that women have internalized their disadvantaged status. After that, the reasons for the disadvantaged status of women in the whole society were discussed within the framework of the System Justification Theory. Finally, the active role of the media in justification of gender roles was discussed, and then findings about the women's and men's representations in the media were mentioned. Proposals for the elimination of social problems stemming from gender were discussed in light of the information provided.

Keywords: *Gender, Discrimination, Violence, System justification, Media*

Giriş

Günümüzde pek çok toplumda bir “kadın” olmak, erkeklerle kıyaslandığında daha fazla şiddete uğrama ve toplumda saygın kabul edilen meslekler başta olmak üzere mesleki dışlanma gibi davranışlardan mağdur olmayı beraberinde getirmektedir (Günindi-Ersöz, 2016). Aslında kadın olmak, cinsiyetten ziyade toplumsal cinsiyetten kaynaklı bir dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsiyet (*sex*), kadınlar ve erkekler arasındaki biyolojik (hormonal ve genetik) farklılıklara karşılık gelmektedir. Toplumsal cinsiyet (*gender*) ise, sosyal unsurlara bağlı olarak kadınlara ve erkeklere özgü olarak atfedilen özelliklerdir (Connell, 2016). Bir başka ifade ile biyolojik farklılıklara bağlı olarak dişi ya da erkek olmanın ötesinde, toplumdaki makro ve mikro yapılar da sosyalizasyon süreciyle edinilen psikososyal özelliklerin tümü toplumsal cinsiyet terimi ile ifade edilir.

Ataerkil inançların yaygın bir şekilde paylaşıldığı toplumlarda, kadına yönelik ayrımcı ve şiddet yanlısı davranışlar kaçınılmaz olmaktadır. “Ataerkil sistemde erkek kadın üzerinde hakka ve güce sahiptir. Birçok durumda erkek hem sosyal hem de ekonomik baskınlık hakkına sahiptir.” (Sakallı-Uğurlu ve Akbaş, 2013, s.79). Sakallı (2001) tarafından Türkiye’de gerçekleştirilen bir çalışmada, ataerkil inançlara sahip olma düzeyindeki artışın kadına yönelik şiddeti haklılaştırma eğilimini artırdığı bulgulanmıştır. Yalnızca kadına yönelik şiddetin değil, ayrımcı her türlü davranışın söz konusu ataerkil inançlardan kaynaklandığını söylemek mümkün gözükmemektedir. Tüm topluma yayılan ataerkil oluşum dolayısıyla kadın, iş yerinde ve özel yaşamında erkeğin boyunduruğu altındaki bir kişi olarak konumlandırılmaktadır. Hatta sokaklarda dahi bir erkeğin kadını taciz edişi, erkek tarafından hak edilmiş özgürlük olarak kabul edilebilmektedir. Eşine karşı gelen bir kadının eşi tarafından öldürülmesi, kız çocuklarının evlendirilmesi, yalnız olan bir kadının tecavüze uğraması gibi kadına yönelik istismarın uç vakalarına neredeyse her gün kitle iletişim araçlarında rastlamaktayız. Bu makale kapsamında kadınların erkeklerle eşit statüye sahip olmalarını engelleyen nedenlerin ve bu nedenlerin yok edilebilmesine yönelik çözüm yollarının psikolojik bir incelemeye tabi tutulması amaçlanmıştır. Bunun için öncelikle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin dünyadaki yaygınlığı ve nedenleri incelenecektir. Ardından, Türkiye’de

kadının konumu incelenecek ve son olarak toplumsal çıktıları inşa aracı olarak medyanın rolü tartışılacaktır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Görgül Çalışmalar Üzerinden Değerlendirilmesi

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin dünya genelinde ne derece belirgin ve yaygın olduğunu ortaya koyan pek çok çalışma mevcuttur. California Üniversitesi'ndeki öğretim üyesi annelerle ve babalarla gerçekleştirilen bir çalışmanın sonucunda, annelerin haftada ortalama elli bir saatlerini mesaiye ayırırken, yine yaklaşık elli bir saatlerini ise çocuk bakımına ve ev işlerine ayırdıkları görülmüştür. Babalar ise elli altı saatlerini mesaiye ayırırken, yalnızca otuz iki saatlerini çocuk bakımına ve ev işlerine ayırmaktadırlar (Mason ve Goulden, 2004). Bu çalışmanın bulguları bize, yüksek eğitim seviyesine sahip Batı'daki kadınların dahi gerektiğinde kamusal alandan feragat ederek, kendilerine uygun görülen roller gereğince, özel alanda üstlerine düşeni yapıyor olduklarını göstermektedir. Tichenor (2005) tarafından evli çiftlerle gerçekleştirilen bir mülakat çalışmasının sonucunda, eşlerinden daha fazla para kazanan kadınların aile içinde geleneksel rollerine uygun hareket ettikleri, hatta bunu özellikle yaptıkları gözlenmiştir. Bulgular, "cinsiyet icrası" (*doing gender*) kavramı ile açıklanmıştır (West ve Zimmerman, 1987; akt. Tichenor, 2005, s.194). Buna göre, toplumsal cinsiyet rolleriyle uyumsuz özelliklere sahip olan kadınlar ve erkekler, bu durumu ilişki içerisinde karşılıklı olarak telafi etmektedirler. Connell ve ekibi tarafından ergenlik dönemindeki bireylerle gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise, kız çocuklarının erkek çocuklara kıyasla ev işlerine iki kat daha fazla yardım ediyor oldukları gösterilmiştir (Connell, 2016).

İmamoğlu (1993) tarafından Türkiye'deki evli çiftlerle gerçekleştirilen bir çalışmada, erkeğin evi geçindiren ve karar veren, kadının ise ev işlerinden sorumlu olarak değerlendirildiği gözlenmiştir. Günindi-Ersöz'ün (1997) kadın yöneticilerle gerçekleştirdiği bir çalışmadaki katılımcıların yaklaşık yüzde doksanının, kadınların eşlerinden daha üst statülü bir mesleğe sahip oluşlarının erkekleri olumsuz etkileyeceği görüşüne katıldığı gözlenmiştir. Vatandaş (2007) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada hem kadınlar hem de erkekler tarafından temizlik yapmak,

çocukla ilgilenmek, yemek yapmak gibi işler kadınlar için uygun görülürken; evin geçimiyle ilişkili işler erkeklere daha uygun olarak değerlendirilmiştir. Altıok-Gürel (2018)'in evli akademisyen kadınlarla gerçekleştirdiği güncel bir çalışmada, katılımcıların iş-yaşam dengesi incelenmiştir. İş-yaşam dengesi, iş hayatından ve özel yaşamdan duyulan tatmin gibi değişkenlerle ölçümlenmiştir. Çalışmanın sonucunda, katılımcıların %72.4'ünün iş-yaşam dengesini kuramadığı saptanmıştır. Kadın akademisyenlerin iş-yaşam dengesini azaltan ilk üç unsur sırasıyla; çocuk sayısı, eş desteğinden yoksunluk ve evli olmak olarak elde edilmiştir. İlgili bulgular, kadınların aile yaşamında omuzlarına yüklenen sorumluluklardan kaçınmadıklarını ortaya koymaktadır. Aktarılan tüm bu bulgular, kendileri için uygun görülen toplumsal cinsiyet rollerinin dünya genelinde pek çok kadın ve erkek tarafından içselleştirildiğini göstermektedir.

İnsanlara yardımcı olmanın ve insanlarla iletişim kurmanın ön planda olduğu mesleklerin kadınlarla ilişkilendirildiği, girişkenlik ve zekâ gibi özellikler gerektiren mesleklerin erkeklerle ilişkilendirildiği gözlenmektedir (Alksnis, Desmarais ve Curtis, 2008). Matematik, bilim ve mühendislik alanları kadınlara kıyasla erkeklere daha uygun olarak değerlendirilmektedir (Hyde, Fennema ve Lamon, 1990; Parsons, Adler ve Meece 1984; White ve White, 2006). Kadınların ve erkeklerin farklı alanlarla ilişkilendiriliyor olmalarına rağmen gerçekte bu alanlardaki becerilerin cinsiyetler arasında farklılaşmadığı görülmektedir. Buna göre örneğin, matematik yeteneğinin kız ve erkek çocukları arasında farklılaşmadığı bir meta analiz çalışmasında ortaya koyulmuştur (Hyde, Fennema ve Lamon, 1990). Öte yandan, karşı cinsiyetle ilişkilendirilen alanda başarısız olacağına dair bir beklenti içine giren katılımcıların gerçekten de karşı cinsiyettekilere kıyasla daha başarısız oldukları, bu beklentiye girmeyenlerin diğer cinsiyettekilerle eşit performans sergiledikleri gözlenmektedir (Spencer, Steele ve Quinn, 1999; Steele, 1997).

Amerika'daki üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada katılımcılara, farklı alanlarda öğrenim gören erkek ya da kadın öğrencilerle ilgili birtakım bilgiler sunulmuştur. Bu alanlardan ilki kadınlarla ilişkilendirilen hemşirelik iken, diğeri erkek cinsiyet rolleriyle uyumlu olan doktorluktur. Ardından katılımcılardan, söz konusu alanlardan mezun olan öğrencilerin gelecekte neler yaşayabileceklerini yazmaları istenmiştir. Hedeflerin geleceğine ilişkin "korku" ifade eden terimler

araştırmacılar tarafından kodlanmıştır. Çalışma sonucunda doktorluk alanında öğrenim gören erkeklere kıyasla kadınların geleceğine yönelik daha fazla korku ifade edildiği bulunmuştur. Benzer biçimde, hemşirelik alanında öğrenim gören kadınlara kıyasla erkeklerin geleceğine yönelik daha fazla korku ifade edilmiştir (Cherry ve Deaux, 1978). Amerika'daki üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir başka çalışmada katılımcılardan, kadınsı ve erkeksi meslekler olarak belirlenen bazı meslekleri gerçekleştirebilme ihtimallerinin ne düzeyde olası olduğunun ve bu meslekleri ne düzeyde korkular bulduklarının değerlendirilmesi istenmiştir (Chalk, Meara ve Day, 1994). Sonuçlara göre, kadınların hem erkeksi hem de kadınsı meslekleri olası olarak değerlendirmeye kıyasla korkular olarak değerlendirme düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Erkekler yalnızca kadınsı meslekleri gerçekleştirme ihtimallerini daha fazla korkular bir durum olarak değerlendirmiştir (Chalk, Meara ve Day, 1994).

Gerçekleştirilen diğer bazı çalışmalarda matematik ve bilim gibi alanlarda kız çocuklarına kıyasla erkek çocuklarının ebeveynleri tarafından daha yetenekli algılandığı bulgulanmıştır (Eccles, Jacobs ve Harold, 1990; Yee ve Eccles, 1988). Bir diğer çalışmada, matematik alanında çocukların becerilerine dair cinsiyete özgü yanlı tutumların ebeveynlerin yanı sıra öğretmenler tarafından da paylaşıldığı ve bu beklentilerin çocukların kendi becerilerine dair beklentilerini pozitif yordadığı gözlenmiştir (Gunderson, Ramirez, Levine ve Beilock, 2012). Bunun yanı sıra geleneksel cinsiyet rolleriyle uyumsuz meslek gruplarında öğrenim gören bireylerin gelecekte problemlerle karşılaşacaklarına dair inanç düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen çalışmalarda özellikle erkeksi meslek gruplarında öğrenim gören erkek öğrencilere kıyasla kadın öğrencilerin kariyerlerinde daha fazla problemle karşılaşma beklentisine sahip oldukları gözlenmiştir (Hackett, Betz, Casas ve Rocha-Singh, 1992; Luzzo ve McWhirter, 2001).

Sonuçta, kadınlar ve erkekler tarafından kendileri için uygun görülen özellikleri ve rolleri benimseme eğilimi sergilendiği açık bir biçimde gözlenmektedir. Bu eğilim temelde aile ve toplumsal yapılar arasındaki etkileşimlerin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ebeveynleri tarafından çocuk, kendi iyiliği adına toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak eğitilirken; toplumsal cinsiyet rollerini benimseyerek yetişen bireyler

tarafından toplumsal cinsiyet rollerinin sürekliliği toplumdaki tüm yapı-
lara yansıtılmaktadır. Geleneksel rolleri içselleştiren bireyler eğer toplum-
sal cinsiyetlerine uygun olmayan özelliklere sahip olurlarsa, toplumdan
dışlanacakları korkusuna sahip olmaktadırlar. Basit bir ifade ile kendileri
için biçilmiş rolleri sergiledikleri sürece mutlu olacaklardır, aksi takdirde
cezalandırılmayı hak ettiklerini düşünmektedirler. Ne yazık ki tam da bu
zihniyet kadına yönelik şiddet gibi en yıkıcı sosyal olayların temel taşı
oluşturmaktadır. Özel ve kamusal alana hâkim olan erkeğin sözünü din-
lemeyen, yani toplumsal cinsiyet rollerini ihlal ettiğine inanılan bir kadın,
cezalandırılmayı hak edecektir. Kadın da bunun bilincindedir ve bu ne-
denle kendisine biçilen rollerle uyumlu kalmaya çabalamaktadır.

Türkiye’de Kadının Konumunun Değerlendirilmesi

Kadın çalışanların erkeklere kıyasla işyerlerinde daha az tercih edilmesi,
erkekle aynı mesleğe sahip kadınların erkeklerden daha düşük düzeyde
ücretlendirilmeleri, kadınların erkeklerle eşit düzeyde eğitim alamaması
gibi birtakım belirleyiciler, toplumdaki cinsiyet eşitsizliğinin göstergeleri
olarak kabul edilmektedir. 2014 yılındaki cinsiyet eşitliği istatistikleri in-
celendiğinde, G-20 üyesi ülkeler arasında 15-64 yaş arasındaki kadın istih-
dam oranı en düşük ülkenin Sudi Arabistan’dan sonra % 28 oranıyla Tür-
kiye olduğu görülmektedir (Organisation for Economic Co-operation and
Development-OECD, 2014, s.4). Türkiye’deki 15 yaş ve üstü bireylerin iş-
gücüne katılım oranı incelendiğinde, kadınların işgücüne katılımında sa-
dece % 30 oranında temsil gücü olduğu gözlenmektedir (OECD, 2014, s.4).
2015 yılında farklı ülkelerdeki cinsiyet eşitliğinin değerlendirildiği veri-
lere göre Türkiye, 145 ülke içinde 130. sırada yer almaktadır. (World Eco-
nomic Forum, 2015, s.16).

Kadına yönelik mesleki ayrımcılığın yanı sıra, Türkiye’deki kadınların
özel yaşamlarında sıklıkla şiddet kurbanı olmaları maalesef inkâr edile-
mez bir gerçektir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü bünye-
sinde yaklaşık 6000 kadınla gerçekleştirilen bir çalışmada, Türkiye’deki
kadınların eşleri ya da erkek arkadaşları tarafından en az bir kez şiddete
uğrama oranları incelenmiştir (Yüksel-Kaptanoğlu ve Çavlin, 2015, s.7).
Buna göre doğrudan fiziksel zarar vermeye karşılık gelen fiziksel şiddete
uğrayan kadın oranı % 36 iken, cinsel ilişkiye zorlama gibi cinsel içerikli

şiddete uğrayan kadın oranı % 12'dir. Şiddetin meşrulaştırılmış ve örtük bir türü, duygusal içerikli olan şiddettir ve yüksek depresyon, kaygı gibi psikolojik olarak oldukça yıkıcı sonuçlarla ilişkilidir (Boyacıoğlu, 2016). Duygusal şiddet davranışları; aşağılama, korkutma, tehdit etme ve hakaret etme gibi davranışlara karşılık gelmektedir. Kadınların % 44'ü ise partnerleri tarafından duygusal şiddete en az bir kez maruz bırakıldığını belirtmiştir. Kıyafete karışma, erkeklerle konuşunca sinirlenme gibi kadın üzerinde kontrol sağlamaya yönelik davranışlar da duygusal şiddet olarak kabul edilmektedir. Kontrol edilme davranışlarını en az bir kez deneyimleyen kadınların oranı % 62'dir. Gerçekleştirilen yakın zamanlı ilgili çalışma bulguları, kadına yönelik şiddetin oldukça yüksek düzeyde olduğunu açık bir biçimde gözler önüne sermektedir.

Kadına yönelik tüm bu yıkıcı sonuçlara rağmen, yalnızca erkekler değil kadınlar tarafından da kadına yönelik şiddetin meşrulaştırıldığı görülmektedir. Örneğin, Türkiye'deki üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada, erkeklerin % 70'inin ve kadınların % 30'unun, kadının namusu adına erkeğin sergilediği şiddeti haklı olarak değerlendirdikleri gözlenmiştir (Okutan ve Erbaydar, 2005). Gerçekleştirilen diğer bazı çalışmalarda da Türkiye'deki kadınların büyük bir kısmının şiddet karşısında sessiz kaldıkları ve kadına yönelik şiddeti meşrulaştırdıkları ortaya konulmuştur (Başar ve Demirci, 2015; Caffaro, Ferraris ve Schmidt, 2014).

Geleneksel rollere uygun davranmanın temelini ailede atıldığı ve toplumdaki diğer yapılarca bu durumun pekiştirildiğini işaret eden bulgulara yukarıda değinilmiştir. Ancak, erkeğin kadına yönelik şiddeti ve kadının bu şiddet karşısında sessiz kalışı, söz konusu etmenlerce açıklanamamaktadır. Erkeklerin sergilediği şiddet eğilimi, çoğunlukla kişilik özellikleri ve işsizlik gibi birtakım bireysel nedenlerle açıklanırken; kadınların şiddet karşısında sessiz kalmaları ise toplumsal baskı, ekonomik zorluklar gibi nedenlerle açıklanmaktadır (Okutan, 2007). Öte yandan, kadına yönelik ayrımcı ve yıkıcı davranışların nedenini toplumsal düzeyde açıklamada bu etmenler de yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik şiddetin önlenmesi için bireysel özelliklerin ve ebeveynlik gibi kişiler arası ilişkilere karşılık gelen nedenlerin ötesinde, toplumsal düzeyli açıklamaların aranması gerekmektedir. Böyle bir açıklamaya imkân sunan temel sosyal psikoloji kuramlardan bir tanesi, Sistemi Meşrulaştırma

Kuramıdır (Jost ve Banaji, 1994). Bir sonraki başlıkta ilgili kuram, toplumsal cinsiyet bağlamında detaylı bir biçimde tartışılacaktır.

Sistemi Meşrulaştırma Kuramı Kapsamında Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine İlişkin Olası Açıklamalar

Sistemi Meşrulaştırma Kuramında bireylerin üç temel güdüye sahip oldukları iddia edilmektedir: Egonun, grubun ve sistemin meşrulaştırılması (Jost ve Banaji, 1994, s.3). Egonun meşrulaştırılması, bir birey olarak kişisel özellikleri olumlu algılaya güdüsüne karşılık gelmektedir. Grubun olumlu özellikler ile algılanması güdüsü, grubun meşrulaştırılmasına karşılık gelirken; içinde bulunulan sistemin güvenilir, istikrarlı, adil olarak algılanması güdüsü baskınken sistemin meşrulaştırılması söz konusudur. Avantajlı statüye sahip grupların üyelerinde grubun ve sistemin meşrulaştırılması güdülerini birbirleriyle uyum içindedir. İçinde bulunulan sistemde bu grupların üyeleri olumlu özelliklerle ilişkilendirilirken, aynı zamanda var olan söz konusu sistemin meşru görülebilmesi mümkündür. Öte yandan, grubunu olumlu özelliklerle ilişkilendiremeyen dezavantajlı statüye sahip grup üyeleri sistemin meşru olduğu inancına sahip olamayacaktır. Bu nedenle ilgili bilişsel çelişkinin giderilebilmesi amacıyla dezavantajlı statüye sahip grupların üyelerinin çoğunluğunda sistemin meşrulaştırılması güdüsü baskın olacaktır. Bu şekilde var olan sistemin sürekliliği sağlanabilecektir (Jost ve Banaji, 1994, s.17).

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı, Sistemi Meşrulaştırma Kuramının varsayımlarından yararlanılarak geliştirilmiş bir alt kuramdır (Glick ve diğerleri, 2016, s.544). Kurama göre cinsiyetçilik, korumacı ve düşmanca nitelikte olabilmektedir. Korumacı cinsiyetçilik, kadınların kırılgan olduğu ve korunmaları gerektiği inancına karşılık gelmektedir. Düşmanca cinsiyetçilikte ise değersiz olduğuna inanılan kadınlara karşı düşmanca tutumlar beslenmektedir ve özellikle geleneksel rollerle uyumsuz olan kadınlara karşı olumsuz tutum ve davranışların sergilenmesi söz konusudur. Cinsiyetçilik inançlarına sahip olmak, cinsiyet sisteminin meşrulaştırılmasına hizmet edecektir. Her iki cinsiyetçilik de cinsiyet sisteminin meşrulaştırılması ile pozitif ilişkilidir (Glick ve Fiske, 1997; Hammond ve Sibley, 2011). Farklı kültürlerde gerçekleştirilen bir çalışmanın sonucunda, düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğin tüm kültürlerde pozitif ilişki

gösterdiği ve düşmanca cinsiyetçiliğin kadınlara yönelik olumsuz tutumlarla ilişkili iken, korumacı cinsiyetçiliğin olumlu tutumlarla ilişkili olduğu gözlenmiştir (Glick ve diğerleri, 2000). Aynı çalışmada kadınların korumacı cinsiyetçiliği benimserken, düşmanca cinsiyetçiliği reddetme eğilimi gösterdikleri gözlenmiştir. Çalışma kapsamında yer verilen tüm ülkelerde, erkeklerin kadınlara yönelik düşmanca cinsiyetçilikleri kadınlardan daha yüksektir. Korumacı cinsiyetçiliğin ise cinsiyetler arasında eşit olduğu ya da erkeklere kıyasla kadınlar tarafından daha fazla benimsendiği -özellikle erkeklerin düşmanca cinsiyetçiliği yüksek olan ülkelerde- gözlenmiştir. Geleneksel rollerle uyumlu kadınlara karşı korumacı cinsiyetçiliğin, bu rollerle uyumsuz kadınlara karşı ise düşmanca cinsiyetçiliğin yöneltildiğini gösteren bulgular mevcuttur (Glick, Deibold, Bailey-Werner ve Zhu, 1997; Glick ve diğerleri, 2000; Hebl, King, Glick, Singletary ve Kazama, 2007; Sibley ve Wilson, 2004). Yine de korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin pozitif yönde ilişkili bulunması, bu iki cinsiyetçiliğin de oldukça yıkıcı sonuçları olabileceğini işaret etmektedir. Nitekim iki cinsiyetçilik arasındaki pozitif ilişki, korumacı cinsiyetçiliğin zaman içinde düşmanca cinsiyetçilik ile yer değiştiriyor olabileceğini işaret etmektedir. Söz konusu bu varsayımın gelecekteki çalışmalarda sınanması oldukça önemli bir konu olarak değerlendirilmektedir.

Bazı çalışmalarda tecavüz kurbanını suçlama, eşe şiddeti meşrulaştırma gibi şiddet yanlısı tutumlarla düşmanca cinsiyetçilik pozitif ilişkili bulunurken, korumacı cinsiyetçiliğin ilişkisiz olduğu gözlenmiştir (Abrams, Viki, Masser ve Bohner, 2003; Glick, Sakallı-Uğurlu, Ferreira ve Aguiar de Souza, 2002). Öte yandan Sakallı-Uğurlu, Yalçın ve Glick (2007) tarafından Türkiye’de gerçekleştirilen bir çalışmada düşmanca cinsiyetçiliğin yanı sıra korumacı cinsiyetçiliğin de tecavüz kurbanını suçlamanın yordayıcısı olduğu ortaya koyulmuştur.

Çoklar (2007) tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada tecavüz mitlerinin kabul düzeyinin, cinsiyet sistemini meşrulaştırma, düşmanca cinsiyetçilik ve korumacı cinsiyetçilik tarafından pozitif yordandığı gözlenmiştir. Chapleau ve Oswald (2013)’in çalışmasında da benzer biçimde cinsiyet sistemini meşrulaştırma ve katılımcının cinsiyeti, tecavüz mitlerini pozitif yordayan güçlü birer değişken olarak bulunmuştur. Buna göre cinsiyet sistemini meşrulaştırma düzeyi arttıkça, özellikle erkeklerde, tecavüz mitlerini kabul etme düzeyi artmaktadır. Işık (2008) tarafından

gerçekleştirilen bir diğer çalışmada, kadınlarda ekonomik sistemi meşrulaştırma düzeyindeki artışa bağlı olarak kadına yönelik şiddeti onaylamanın arttığı gözlenmiştir. Düşmanca ve korumacı cinsiyetçilik, şiddeti onaylamanın yordayıcısı değildir. Tüm çalışmaların bulguları incelendiğinde, kadına yönelik korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin ötesinde cinsiyet sisteminin meşrulaştırılması düzeyinin, tecavüz kurbanını suçlama ve kadına şiddeti meşrulaştırma eğilimleri üzerinde tutarlı biçimde güçlü bir belirleyici olduğu söylenebilir.

Aktarılan tüm bulguların ışığında, cinsiyet sisteminin meşrulaştırılmasının oldukça tehlikeli olabilecek psikolojik çıktılarla ilişkili olduğu sonucuna varılmaktadır. Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı kapsamında korumacı ve düşmanca cinsiyetçilik inançları, cinsiyet sisteminin meşrulaştırılmasına hizmet edici inançlar olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, ilgili kuramda bu inançlara bağlı olarak kadınlara yönelik olumsuz tutum ve davranışların açığa çıkabileceği savunulmaktadır. Öte yandan, korumacı ve düşmanca cinsiyetçilikle kıyaslandığında cinsiyet sisteminin meşrulaştırılması karşımıza olumsuz psikolojik çıktıları daha güçlü yordayan bir değişken olarak çıkmaktadır. Peki, neden böyledir? Bu sorunun yanıtı, cinsiyet sistemini meşrulaştırıcı inançların toplumların geneline, kimi zaman korumacı ve düşmanca cinsiyetçiliğin doğrudan etkisi olmaksızın yayılması olabilir. Bu türden bir güce sahip olabilecek en önemli araçlardan bir tanesi medyadır. Bir sonraki başlıkta medyanın, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin hem zehri hem de ilacı olabilecek nitelikteki doğası irdelenecektir. Buna göre, medyada sunulan kadın ve erkek temsillerinin bireyler tarafından nasıl içselleştirildiği Sistemi Meşrulaştırma Kuramı kapsamında tartışılacaktır.

Medyada Toplumsal Cinsiyetin İnşası

Kadınlık ve erkeklik aslında söylemler aracılığıyla şekillenen kurgulardır denilebilir (Uçan, 2012, s.262). Bu söylemler üzerinden kadının ve erkeğin sahip olması gereken kimlikler inşa edilmektedir. Modernite öncesi dönemde kadının erkeğe kıyasla daha alt bir statüye sahip oluşunun, aslında modernizmle birlikte değişmediği söylenebilir. Modernizm süreci, sistemin gereklerine uygun bir biçimde kadınlığın ve erkekliğin yeniden tanımlanmasına yol açmıştır. Bu tanımda kadın ve erkek halen birbirinden

farklıdır ve farklı rollere sahiptir (Bourdieu, 1998; akt. Sancar, 2016, s.49). Kadın her ne kadar özel alandan çıkarak kamusal alanda kendine bir yer edinmeye başlamışsa da, özel alanda sahip olduğu kadına özgü rolleri de-ğişmemiştir (Sancar, 2016, s.55). Ayrıca kamusal alanda da erkek egemenliği sürmeye devam etmiştir (Uçan, 2012, s.267).

Bazı araştırmacılara göre, günümüzde modernizmin yerini postmodernizm almıştır. Postmodern toplumlarda, bir olguyla ilgili birbirinden farklı görüşler bir arada var olabilmektedir (Bauman, 2006, ss.85-87). Bu çeşitliliğin ortaya çıkmasını sağlayan unsurlardan bir tanesi, televizyon kanallarında çeşitli mesajları aktarabilen yayınların olmasıdır (Bauman, 2006, s.155). Sonuçta postmodern toplumlarda, olguların anlamlarıyla ilgili devamlılık arz eden bir inşa söz konusudur denilebilir. Bu nedenle söylemler aracılığıyla inşa edilen kimlikler istikrarsız ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Kellner, 2004, s.190; akt. Uçan, 2012, s.267).

Postmodern toplumlarda cinsel kimliklerin bir yandan ataerkil dü-zenle uyumlu biçimde inşa edildiği, diğer yandan ise bu kimliklerin inşa-sında geleneksellikten kısmen uzaklaştığı görülmektedir. Örneğin erkek kimliği, geleneksel doğası ile uyumlu bir şekilde başarılı, bağımsız, aile-sini geçindiren, saldırganlığa meyilli gibi özelliklerini sürdürürken; met-roseksüel ve überseksüel gibi farklı özellikleri de bünyesine dâhil edebil-mektedir (Uçan, 2012, s.267). Kadın ise özellikle medyada cinselliği ve aile içindeki geleneksel cinsiyet rolleri ile temsil edilmektedir (Demir ve Yiğit, 2013). Foucault'ya (1978) göre, geleneksel cinsiyet rollerinin sürekliliğini sağlayabilmek üzere aile kurumu üzerinden kadının bedeni kontrol al-tında tutulmaktadır (akt. Kavoura, Ryba ve Chroni, 2015, s.89). Berger (1995), kadınlığın medyadaki kimlik inşasının kadının bedeni üzerinden nasıl gerçekleştirildiğini şu sözlerle özetlemiştir: "Erkekler kadınları sey-rederler. Kadınlarsa seyredilişlerini seyrederekler. ... Böylece kadın kendi-sini bir nesneye -özellikle görsel bir nesneye- seyirlik bir şeye dönüştür-müş olur" (akt. Demir ve Yiğit, 2013, s.463). Böylece kadının, erkekten daha alt statüdeki bir birey olarak konumlandırıldığı sonucuna ulaşılmak-tadır. Aslında kadının medyada bir tür arzu nesnesi olarak sunumu, mev-cut ataerkil yapının devamlılığına katkı sağlamaktadır denilebilir. Bau-mann (2009), arzu ve aşk arasındaki ayrıma dikkat çekmiş ve arzu duygu-sunu artırmak suretiyle tüketimin de artırılabilirliğini savunmuştur (akt. Demirel ve Yegen, 2015, s.131). Burada tüketimle kastedilen, arzuları

uyandıran programların seyredilmesidir. Çekici ve geleneksel cinsiyet rollerine bağlı kadınların medyadaki sunumu erkekler için bir arzu nesnesi olurken, ideal bir erkeği etkilemek üzere sergiledikleri maharetlerin karşılığını alabilen kadınların sunumu ise kadınlar için bir arzu nesnesi olarak hizmet edecektir. Bunlara ek olarak, postmodern toplumlardaki cinsel kimlik inşası sürecinde farklı siyasi ideolojilere sahip bireyler arasında bir uzlaşma sağlanabilmektedir. Örneğin, farklı siyasi ideolojilere sahip olan bireyler arasında kadının rolleri açısından toplumsal bir uzlaşma söz konusudur (Sancar, 2014, s.232).

Türkiye’de kadının ve erkeğin neredeyse tüm dizilerde, filmlerde ve reklamlarda geleneksel cinsiyet rolleri ile uyumlu biçimde sunulduğu gözlenmektedir (Dumanlı, 2011; Tufan-Tanrıöver, 2000). Kadının medyadaki sunumu; yaşamındaki erkeklere bağımlı, partnerine ve çocuklarına hizmet eden bir konumdadır. Erkek ise neredeyse her zaman kadından daha üst statüdedir ve onun üzerinde hak sahibidir. Ne yazık ki kadına yönelik fiziksel ve duygusal içerikli şiddetin medyadaki sunumu da oldukça yaygın düzeydedir. Örneğin, Ünlü, Bayram, Uluyağcı ve Uzoğlu Bayçu (2009) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada yüz otuz Türk dizisinde kadına yönelik şiddetin sıklığı incelenmiştir. Sonuçta söz konusu dizilerde, erkek tarafından kadına yöneltilen duygusal içerikli şiddet % 40 düzeyinde gözlenmiştir. Fiziksel içerikli şiddet % 10 düzeyinde iken, cinsel içerikli şiddet % 3 düzeyindedir. Çalışmadaki asıl çarpıcı nokta, söz konusu dizilerin araştırmanın gerçekleştirildiği dönemde en fazla izlenen diziler olmasıdır. Yani bireyler bu şiddet içeriğinin muhtemelen farkında olmaksızın bu dizileri izlemektedir ve kadına yönelik şiddet böylece meşru bir hale gelmektedir.

Örneğin, bir dizide kadına olan aşkından dolayı ısrarlı bir biçimde ona aşkını anlatmaya çalışan bir erkek sonunda o kadının kalbini kazanmaktadır. Ancak gerçek hayatta işler bu şekilde yürümektedir. "Dizideki kadın aşka karşılık verdi, ben niye âşık olduğum kadını elde edemiyorum?" sorusunu kendisine sorabilmektedir. Böylece erkek, kendisine ve kadına zarar verici davranışlar sergileyebilmektedir. Bu noktada kadınların da örtük olarak kadın ve erkek rollerine ilişkin çarpık algılar oluşturmaları söz konusu olmaktadır. En basit biçimde, "seven erkek kıskanır" gibi kadını baskılayıcı düşünceler ne yazık ki medyadaki kadın ve erkek ilişkilerinin sunumuyla doğrudan ilişkilidir.

Aslında medya, kimi zaman düşmanca ve korumacı cinsiyetçiliğe ilişkin kurgular inşa ederek, kimi zamansa yalnızca toplumsal cinsiyete ilişkin yeni gerçeklikler kurgulayarak kadının dezavantajlı statüsüne hizmet etmektedir. Böylece bir önceki başlıkta aktarıldığı üzere, toplumun genelinde cinsiyet sisteminin meşrulaşması sağlanarak dezavantajlı statüdeki kadına uygulanan her türlü eziyet meşru hale gelebilmektedir. Bu durumda aslında kuramsal bir genişleme de karşımıza çıkmaktadır. Kadınlarda sistemi meşrulaştırma güdüsü, bilişsel çelişkiyi giderme amacının yanı sıra medya gibi toplumsal unsurlar tarafından da şekillendirilerek artırılıyor gibi gözükmemektedir.

Sonuç olarak, kadınların ve erkeklerin medyadaki sunumunun kadına yönelik şiddeti meşrulaştırmada önemli bir etmen olduğunu söyleyebiliriz. Medyadan topluma sunulanlar, sahip olunan dini inanç, eğitim düzeyi gibi kişisel özelliklerden bağımsız olarak hemen her kesimdeki bireyler tarafından içselleştirilebilmektedir. Belirli tipteki temsillerin sunumuna devamlı olarak maruz kalan bireyler tarafından bu özelliklerin benimsenmesi kaçınılmaz olacaktır. Bu nedenle kadının ve erkeğin eşit olduğu, herhangi türdeki şiddetin bir bireye uygulanmasının asla kabul edilebilir bir durum olmadığı söylemlerinin ve temsillerinin medya aracılığı ile topluma sunulması suretiyle daha insancıl bir dünyaya katkı sağlanması mümkün gözükmemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Kadın ve erkek arasında eşitlik sağlama çabaları uzun yıllardan beri sürdürülüyor olsa da alanyazındaki çalışmalar, günümüzde kadınların halen erkeklere kıyasla dezavantajlı bir statüde olduğunu işaret etmektedir. Aile içinde başlayan cinsiyet eğitimi, bireylerin düşünce ve davranış tarzlarını belirlemektedir. Böylece bir kısır döngü halinde, kadına biçilen roller gereğince kadının erkeğin himayesinde oluşu sürmektedir. Özellikle ataerkil sistemin hâkim olduğu toplumumuzda, kadının pek çok konuda ayrımcılığa ve istismara uğradığı gözlenmektedir. Yine de kadınlar tarafından bu durumun kabullenildiğini ortaya koyan bulgular mevcuttur. Kadın ve erkek tarafından benimsenen rollerin pekiştirilerek sürdürülmesinde, medyanın önemli bir rolü olduğu gözlenmektedir. Medyanın söz konusu güçlü etkisinin, eşitlikçi söylemler vasıtasıyla toplumun mikro

yapılarında etki göstermesi ve böylece toplumsal dönüşümün sağlanması mümkün gözükmektedir. Kitle iletişim araçları gibi özellikle topluma hitap eden mecralarda “kadınlık” gibi birtakım etiketlerin ön plana çıkarılmaksızın, yalnızca bireyin ön planda tutulması suretiyle toplumsal düzeyli ahlaki sorunların büyük ölçüde giderilmesi mümkün gözükmektedir. Gelecekteki çalışmalarda, cinsiyetçilik ve cinsiyet sistemini meşrulaştırma üzerinde medyanın etkisinin detaylı bir biçimde incelenmesi oldukça önemli bir çalışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır.

EXTENDED ABSTRACT

**Gender Inequality: An Analysis on the Axis of
Socio-psychological Elements and System
Justification Theory**

*

Ezgi Kaşdarma

Uludağ University

Gender can be defined as: The psychosocial characteristics attributed to men and women (Connell, 2016). In societies where patriarchal beliefs have been widely shared, discriminatory and violent behaviors towards women are inevitable. In a study conducted in Turkey, the increase in the level of patriarchal beliefs has been found to increase the level of legitimizing violence against women (Sakallı, 2001). We are confronted with extreme cases of abuse to women such as, murder of the wife, rape of the lonely woman etc., almost every day in mass media. The aim of this article is to provide a psychological examination of the reasons that restrain women from having equal status with men and the solutions to eliminate these causes. Firstly, the prevalence and causes of gender inequality in the world will be examined. Then, the position of women in Turkey will be examined and finally the role of the media as a means of building social outcomes will be discussed.

There are many studies revealing the prevalence of worldwide gender inequality (Connell, 2016; Mason and Goulden, 2004; Tichenor, 2005). Studies carried out in Turkey revealed that women positioned as the primary caregiver at home and men as the bread earner (Altıok-Gürel, 2018; Günindi-Ersöz 1997; İmamoğlu, 1993; Citizens, 2007). In addition to discrimination against women, unfortunately, many women have been victims of violence in Turkey. In a study conducted with nearly 6,000 women in Turkey, it was found that women who reported violence at least one time by a partner were fairly high level (Yüksel-Kaptanoğlu and Çavlin, 2015, p.7).

According to the System Justification Theory, group members with disadvantaged status are not able to identify their group with positive characteristics (Jost and Banaji, 1994, p.17). For this reason, the system shouldn't be seen legitimate by them. In order to eliminate this cognitive contradiction, the majority of members of disadvantaged groups have a drive to legitimize the system. Therefore, the continuity of the existing system will be ensured. Group members with advantaged status are able to identify their group with positive characteristics. So, they see the system that favor them as legitimate.

Ambivalent Sexism Theory is a sub-theory developed using the assumptions of the System Justification Theory (Glick et al., 2016, p.544). According to the theory, sexism towards women can be benevolent and hostile. Benevolent sexism corresponds to the belief that women are fragile and must be protected. Hostile sexism includes the hostile attitudes towards women that underlie their worthlessness. As a result of a study conducted in different cultures, it was found that the hostile and benevolent sexism are positively correlated (Glick et al., 2000). As a matter of fact, the positive relationship between the two sexist attitudes suggests that benevolent sexism may be replaced by hostile sexism in time. Testing this assumption in future studies seems an important issue.

While in some studies positive correlation between hostile sexism and violent attitudes towards women such as blaming rape victims, legitimizing violence to wife was found; it was observed that benevolent sexism was unrelated with these variables (Abrams, Viki, Masser and Bohner, 2003; Glick, Sakallı-Uğurlu, Ferreira and Aguiar de Souza, 2002). In a study it was found that, level of justification the system increased the level of legitimation of violence against women, but sexism did not (Işık, 2008).

In conclusion, the justification of the gender system compared to benevolent and hostile sexism emerges as a more significant predictor of negative psychological outcomes. The question is why? This question can be answered by the effect of gender justifying beliefs on society, even without the direct effect of the benevolent and hostile sexism. One of the most important tools that can produce that kind of effect is the media.

Femininity and masculinity are constructions shaped by discourses (Uçan, 2012, p.262). Media plays an important role in the spread of these discourses to society. Almost all advertisements, movies and TV series in

Turkey are presented consistent with traditional gender roles (Dumanlı, 2011; Tufan-Tanrıöver, 2000). In addition, discriminatory and violent behaviors towards women become legitimized through the media (Ünlü, Bayram, Uluyağcı ve Uzoğlu Bayçu, 2009). At this point, we are encountering a theoretical expansion. Disadvantageous group member's system justifying level seems to increase not only to eliminate cognitive contradiction but also by the social factors such as the media. The effect of media on internalizing sexism and gender system justification seems to an important subject of study.

In conclusion, we can say that the presentation of women and men in the media is an important factor to legitimize the violence against women. It will be inevitable to internalize gender inequality for individuals who are constantly exposed to the presentation of certain types of representations. Therefore, it seems possible to create more humanistic world by presenting the discourses and representations that women and men are equal, and applying any kind of violence to an individual is never acceptable.

Kaynakça/References

- Abrams, D., Viki, G. T., Masser, B. ve Bohner, G. (2003). Perceptions of stranger and acquaintance rape: The role of benevolent and hostile sexism in victim blame and rape proclivity. *Journal of personality and social psychology*, 84(1), 111-125.
- Alksnis, C., Desmarais, S. ve Curtis, J. (2008). Workforce segregation and the gender wage gap: Is "women's" work valued as highly as "men's"? *Journal of Applied Social Psychology*, 38(6), 1416-1441.
- Altıok-Gürel, P. (2018). İş-yaşam dengesini sağlayan faktörlerin kadın akademisyenler için belirlenmesi: Lojistik regresyon analizi. İstanbul Üniversitesi *Kadın Araştırmaları Dergisi*, (16), 31-44.
- Başar, F. ve Demirci, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1), 41-52.
- Bauman, Z. (2006). *Liquid modernity* (7. Baskı). Great Britain: Polity Press.
- Boyacıoğlu, İ. (2016). Dünden bugüne Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları: Psikolojik araştırmalara davet. *Türk Psikoloji Yazıları*, Kasım, 19, 126-145.

- Caffaro, F., Ferraris, F. ve Schmidt, S. (2014). Gender differences in the perception of honour killing in individualist versus collectivistic cultures: Comparison between Italy and Turkey. *Sex roles*, 71(9-10), 296-318.
- Chalk, L. M., Meara, N. M. ve Day, J. D. (1994). Possible selves and occupational choices. *Journal of Career Assessment*, 2, 363-384.
- Chapleau, K. M. ve Oswald, D. L. (2013). Status, threat, and stereotypes: Understanding the function of rape myth acceptance. *Social justice research*, 26(1), 18-41.
- Cherry, F. ve Deaux, K. (1978). Fear of success versus fear of gender inappropriate behavior. *Sex Roles*, 4, 97-101.
- Connell, R. W. (2016). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar* (2. Baskı). (C. Soydemir, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları. (Orijinal çalışma basım tarihi 1987).
- Çoklar, I. (2007). *Kadıma yönelik cinsel şiddetin meşrulaştırılması ve tecavüze ilişkin tutumlar* (Yayımlanmamış yüksekisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Demir, N. ve Yiğit, Z. (2013). Reklam fotoğraflarında kadın bedeninin değişimi. *Turkish Studies-International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(6), 459-472.
- Demirel, S. ve Yegen, C. (2015). Tüketim, postmodernizm ve kapitalizm örgüsü. *Ankara Üniversitesi İLEF Dergisi*, 2(1), 115-138.
- Dumanlı, D. (2011). Reklamlarda toplumsal cinsiyet kavramı ve kadın imgesinin kullanımı; bir içerik analizi. *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 132-149.
- Eccles, J. S., Jacobs, J. E. ve Harold, R. D. (1990). Gender role stereotypes, expectancy effects, and parents' socialization of gender differences. *Journal of social issues*, 46(2), 183-201.
- Glick, P., Diebold, J., Bailey-Werner, B. ve Zhu, L. (1997). The two faces of Adam: Ambivalent sexism and polarized attitudes toward women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 23(12), 1323-1334.
- Glick, P., Sakallı-Uğurlu, N., Akbaş, G., Orta, İ. M. ve Ceylan, S. (2016). Why do women endorse honor beliefs? Ambivalent sexism and religiosity as predictors. *Sex Roles*, 75(11-12), 543-554.

- Glick, P. ve Fiske, S. T. (1997). Hostile and benevolent sexism: Measuring ambivalent sexist attitudes toward women. *Psychology of women quarterly*, 21(1), 119-135.
- Glick, P., Fiske, S. T., Mladinic, A., Saiz, J. L., Abrams, D., Masser, B., ... ve Annetje, B. (2000). Beyond prejudice as simple antipathy: hostile and benevolent sexism across cultures. *Journal of personality and social psychology*, 79(5), 763-775.
- Glick, P., Sakallı-Uğurlu, N., Ferreira, M. C. ve Aguiar de Souza, M. (2002). Ambivalent sexism and attitudes toward wife abuse in Turkey and Brazil. *Psychology of Women Quarterly*, 26(4), 292-297.
- Gunderson, E. A., Ramirez, G., Levine, S. C. ve Beilock, S. L. (2012). The role of parents and teachers in the development of gender-related math attitudes. *Sex roles*, 66(3-4), 153-166.
- Günindi-Ersöz, A. (1997). *Cinsiyet rollerine ilişkin beklenti, tutum, davranışlar ve arası sorumluluk paylaşımı (Kamuda çalışan yönetici kadınlar örneği)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Günindi-Ersöz, A. (2016). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi*. AnıYayınları.
- Hackett, G., Betz, N. E., Casas, J. M. ve Rocha-Singh, I. A. (1992). Gender, ethnicity, and social cognitive factors predicting the academic achievement of students in engineering. *Journal of counseling Psychology*, 39(4), 527-538.
- Hammond, M. D. ve Sibley, C. G. (2011). Why are benevolent sexists happier?. *Sex Roles*, 65(5-6), 332-343.
- Hebl, M. R., King, E. B., Glick, P., Singletary, S. L. ve Kazama, S. (2007). Hostile and benevolent reactions toward pregnant women: complementary interpersonal punishments and rewards that maintain traditional roles. *Journal of Applied Psychology*, 92(6), 1499- 1511.
- Hyde, J. S., Fennema, E. ve Lamon, S. J. (1990). Gender differences in mathematics performance: a meta-analysis. *Psychological bulletin*, 107(2), 139-155.
- Işık, R. (2008). *The predictors of understanding of honor and attitudes toward honor related violence: Ambivalent sexism and system justification* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- İmamoğlu, O. (1993). Değişen dünyada değişen aile-içi roller. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1, 58-68.

- Jost, J. T. ve Banaji, M. R. (1994). The role of stereotyping in system-justification and the production of false consciousness. *British journal of social psychology*, 33(1), 1-27.
- Kavoura, A., Ryba, T. V. ve Chroni, S. (2015). Negotiating female judoka identities in Greece: A Foucauldian discourse analysis. *Psychology of Sport and Exercise*, 17, 88-98.
- Luzzo, D. A. ve McWhirter, E. H. (2001). Sex and ethnic differences in the perception of educational and career-related barriers and levels of coping efficacy. *Journal of Counseling & Development*, 79(1), 61-67.
- Mason, M. A. ve Goulden, M. (2004). Marriage and baby blues: Redefining gender equity in the academy. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 596(1), 86-103.
- Organisation for Economic Co-operation and Development-OECD (2014) <<https://www.oecd.org/g20/topics/employment-and-social-policy/ILO-IMF-OECD-WBG-Achieving-stronger-growth-by-promoting-a-more-gender-balanced-economy-G20.pdf>> (Erişim tarihi: 14.09.2018).
- Okutan, N. (2007). *Kadına yönelik aile içi şiddet: Van'da, kadınların şiddet deneyimleri, şiddeti doğuran koşullar ve başatme biçimleri, şiddetin kadın sağlığına etkileri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Okutan, N. ve Erbaydar, T. (2005). *YYÜ öğrencilerinin kadına yönelik fiziksel şiddete ilişkin yaklaşımları*. IX. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi (29 Eylül-1 Ekim 2005), Ankara.
- Parsons, J. E., Adler, T. ve Meece, J. L. (1984). Sex differences in achievement: A test of alternate theories. *Journal of personality and social psychology*, 46(1), 26-43.
- Sakall, N. (2001). Beliefs about wife beating among Turkish college students: The effects of patriarchy, sexism, and sex differences. *Sex roles*, 44(9-10), 599-610.
- Sakallı-Uğurlu, N. ve Akbaş, G. (2013). Namus kültürlerinde "namus" ve "namus adına kadına şiddet": Sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 76-91.
- Sakallı-Uğurlu, N., Yalçın, Z. S. ve Glick, P. (2007). Ambivalent sexism, belief in a just world, and empathy as predictors of Turkish students' attitudes toward rape victims. *Sex Roles*, 57(11-12), 889-895.

- Sancar, S. (2014). *Türk modernleşmesinin cinsiyeti* (3. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sancar, S. (2016). *Erkeklik: İmkânsız iktidar* (4. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.
- Sibley, C. G. ve Wilson, M. S. (2004). Differentiating hostile and benevolent sexist attitudes toward positive and negative sexual female subtypes. *Sex Roles*, 51(11-12), 687-696.
- Spencer, S. J., Steele, C. M. ve Quinn, D. M. (1999). Stereotype threat and women's math performance. *Journal of experimental social psychology*, 35(1), 4-28.
- Steele, C. M. (1997). A threat in the air: How stereotypes shape intellectual identity and performance. *American psychologist*, 52(6), 613-629.
- Tichenor, V. (2005). Maintaining men's dominance: Negotiating identity and power when she earns more. *Sex Roles*, 53(3-4), 191-205.
- Tufan-Tanrıöver, H. (2000). Medya sektöründe kadın işgücü. *Toplum*, 86, 171-193.
- Uçan, G. (2012). Postmodern erkek (lik). *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 262-271.
- Ünlü, S., Bayram, N., Uluyağcı, C. ve Uzoğlu Bayçu, S. (2009). Kadına yönelik şiddet: TV dizilerinde kadına yönelik şiddet üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5(4), 95-104.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-5.
- Yee, D. K. ve Eccles, J. S. (1988). Parent perceptions and attributions for children's math achievement. *Sex Roles*, 19(5-6), 317-333.
- Yüksel-Kaptanoğlu, İ., Çavlin, A. ve Ergöçmen, B. A. (2015). *Kadına yönelik şiddet yaygınlığı* (içinde, Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması), ss. 81-120, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara.
- White, M. J. ve White, G. B. (2006). Implicit and explicit occupational gender stereotypes. *Sex Roles*, 55, 259-266.
- World Economic Forum (2015). *The global gender gap report 2015* (10. yıldönümü baskısı). Switzerland: World Economic Forum.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Kaşdarma, E. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sosyo-psikolojik unsurlar ve sistemi meşrulaştırma kuramı ekseninde bir analiz. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 2438-2460. DOI: 10.26466/opus.466438